

La Letra Mesadièra

DE L'INSTITUT D'ESTUDIS OCCITANS D'ARIÈJA

11 car. Enric Fabre 09100 PÀMIAS
05.81.06.03.88/ieo09@orange.fr
<http://ieo-arieja09.blog4ever.org/>

AGENDA

Ràdios

Del diluns al divendres, a l'entorn de 8h20 e 18h50, lo **dissabte** a 14h00 e lo **dimenge** a 11h00 sus *Ràdio Transparence* (93.7 FM), *De còr e d'òc*.

Cada dimars, de **19h00 a 20h00** - *Era votz dera montanha*, sus *Ràdio Coserans* 94.7 FM

Corses e talhièrs d'occitan

Lo diluns a 9h30 a Pàmias (Espaci occitan) - Cors d'occitan debutants.

Lo diluns a 20h30 a Sent Joan del Falgar (sala del Fogal Rural) - Talhièr d'occitan totes nivèls.

Lo dimars a 17h00 a Foish (Le Leo) - Cors d'occitan debutants e confirmats.

Lo dimècres a 17h00 a St Guironç (10 car. del Priolach) - Cors d'occitan debutants.

Lo dimècres a 18h30 a St Guironç (10 car. del Priolach) - Cors d'occitan confirmats.

Lo dimècres a 20h30 al Fossat (Teatre de Verdura) - Talhièr d'occitan totes nivèls.

Lo dijòus a 14h30 a Pàmias (Espaci occitan) - Cors d'occitan confirmats.

Lo dijòus a 17h00 a L'Avelhanet (Centre multispòrts) - Cors d'occitan debutants.

Lo dijòus a 18h30 a L'Avelhanet (Centre multispòrts) - Cors d'occitan confirmats.

Contacte : 05.81.06.03.88 o ieo09@orange.fr

Acamps

05 e 26/03/2020 a 20h30 a Pàmias (Espaci occitan) - Acamp del Cercle occitan Prosper Estieu. Contacte : 05.81.06.03.88 o ostaloc09@orange.fr

Animacions

06/03/2020 a 20h30 a Gaudièrs (sala de las associacions) - Bal amb *Lo còr de Cantarata* e *Fontanet*. Participacion liura. Beguda.

Contacte : foyerruralgaudies@gmail.com

07/03/2020 a 9h00 a Pàmias (Espaci occitan) - Cors d'occitan nivèl III amb Patrici Pojada (veire programa p. 2)

22/03/2020 a 11h00 a Montsegur (Prat dels Cremats) - Comemoracion (informacion p. 2).

28/03/2020 a partir de 19h30 al Fossat (sala polivalenta) - Repais (13€) e bal occitan animat per *Duobois* e *Dani Detammaecker* (8€) (formula repais + bal 20€). Inscripcions al 06.40.46.67.56 (Eliane) o 07.88.40.61.08 (Muriel)

Mot de la Presidenta de l'IEO d'Arièja

Amics,

Sèm de l'IEO per que l'occitan, la lenga nòstra, le patés, quin que siá le nom que li balhatz, se pèrda pas.

Ja, dins las cinquantas annadas que venon de passar avèm perdut milierats de locutors. Tre que serà desapareguda la darrièra generacion dels qu'an encara la lenga del brèç, serem plan pauc per l'aver ausida, encara viva e dins cinquanta ans de mai, i gausi pas soscar !

Aquel constat pausa le problèma de l'eficacitat de nòstre trabalh. Per ara sembla que i faga coma una crotz davant un mòrt. Les occitanistas de tota mena, e ne sèm, avèm pas capitats jamai de donar als occitans la glòria de sa lenga, de sa cultura e le sentit del sieu prestigi passat ; avèm pas capitats jamai de far pas qu'un, occitans e occitanistas. E quitament les occitanistas, nos podèm pas endevenir. Acabarem per crebar totes mentres que totes volèm aver rason, cadun dins nòstre canton.

Alara, cossí far, amb le pauc que demora per salvar la lenga ? Degun nos escota pas. De parlamentaris solets ensajan de far votar leis per aparar las lengas minorizadas e an plan de mal per trapar le sosten que fa mestier ; França a pas encara signada la carta europenca de las lengas e serà pas per ongan tanpauc, le mesprètz contunha, aquò's la règla.

Dins las annadas setanta, òm auriá pogut creire que i agèsse una mena de reviscòl mas aquò durèt pas. Un fòc de palha per que d'unes, le temps d'un laucet, prengan consciéncia que les occitans avián un país e una lenga.

Uèi, sèm a pèrdre çò qu'avèm agut plan de mal de ganhar : dins l'ensenhament e la premsa, per parlar pas que d'aquò mas, son domenis d'importància, que l'ensenhament es indispensable per durar e la premsa per èsser vist.

La *Setmana* es mòrta, res la remplaça pas, le *Jornalet* en linha es totjorn a cercar de sosten financièr. Le mond que i vivèm, que sovent son sens nos escapa, fa pas que desvolopar l'egoïsme de cadun.

Aürosament, demòra pòchas de resisténcia. La literatura en òc, fòrça variada es plan viva tant coma la musica e la cançon, avèm joves plan creatius. Caldriá pas que nòstra lenga, qu'un centenat d'ans i a èra l'afar de totis, venguèsse la propietat d'unes especialistas que le popular s'i retrobariá pas. Avèm ara le dever de reconciliar le sapient e le popular, l'occitan e le patés, sens renegar res del trabalh grand sus la lenga qu'es estat complit d'uscas al jorn de uèi, per li tornar sa dignitat.

Es de la nòstra volontat de crear de vida a l'entorn de la lenga, seriá pas que de la parlar cada jorn (per n'acabar amb l'occitanisme en francés que fa de mal dins les nòstres rengs) que vendrà benlèu una debuta de solucion. Atal, ne soi segura, entre totis farem tot !

Annia Wolf

**Dissabte 7 de març de 2020
a Pàmias (Espaci occitan)**

Cors d'occitan n°3 nivèl III

Lenga occitana

Dialectologia occitana : problèmas e aplicacions (toponimia, etc.)

amb Patrici Pojada

5 jornadas d'estagis – 30 oras de formacion (cors complet a la carta)

9h00-9h30 : Acuèlh

9h30-12h30 : 1^{èra} sesilha de trabalh

12h00 : repais partejat (menar la saqueta)

14h00-17h00 : 2^{nda} sesilha de trabalh

Tarifas : sesilha : 30 Euros (normal) ; 25€ (sòci IEO) ; 20€ (mercat a un cors de l'IEO-09)

Formacion tota : 125€ (normal) ; 100€ (sòci IEO) ; 80€ (mercat a un cors de l'IEO-09)

Contacte : 05.81.06.03.88 /ieo09@orange.fr

**Comunicat de premsa d'Occitània e Libertat
Montsegur 2020**

La ròsa fuguèt prautida, la colomba envolada, pr'aquò l'ivèrn s'acabant vesiá nàisser los borrons de l'Esperança.

Montsegur es plan mai qu'un site istorico-toristic, es una anma prigonda e viva, una lutz que totjorn esclaira nòstre monde pretensióis, una lagrema intima per ensajar de negar nòstras folias contemporanèas.

**Dimenge 22 de març de 2020 a 11 oras,
al Prat dels Cremats,**

amassa nos clinarem e direm nòstra fe dins las valors universalas que las Bonas Femnas e los Bons Òmes nos an tant dolentament remembradas.

Entresenhas : 05 61 67 33 40 (Jaume PINCE)

Sortida

A la demanda del cercle occitan de Cunhaus, una jornada serà organizada lo dijòus 30 d'abril de 2020 amb la collaboracion de Daniel Pedoussat. Al programa :

Tre 10 oras : rendètz-vos al Castelar per la visita en occitan de la vila de Pàmias.

A miègjorn : repais al restaurant *L'Amazonie* - ZI de Pic a Pàmias. Prètz 13€ (inscripcions alprès de l'IEO d'Arièja).

14h15 : Visita del site de Calhop.

Entresenhas al 05.81.06.03.88

Eth martereth de Gaston (seguida)

Be vos brembatz que, eth mes passat, ath moment d'una vellada en çò de Renat, a Erp, eths joesis que decidèren d'anar hèr un martereth a Gaston e a sa sòr Celestina.

Rapelatz-vos tabés qu'aqueth personatge que n'è cap plan agradiu, e que passa mès lèu per rufe.

A miejanet, eths gojats que parten, cada un son ròtle. Un centenat de mestres and'anar de Sèrralonga ara Hilla. Maurici que sarra era cordeta que servirà de rampèl andà levar de luenh era botelha. Eth balanç que li harà trucar, coma un martèch, era pesanta pòrta de castanhèr de Gaston.

Era metuda en òbra qu'è lèu realizada, eth plan seguith ara letra. Eths joesis que coneishen eths lòcs, eras trapèlas, eths cantons, mes quin se passarà amb un òme revelhat pera paur ?

- Ara ! Renat, deth bòrd deths pòts, que venc de lançar eth jòc.

Dedens era net torrada, eth prumèr còp de botelha que ressona, mai assegurath seguit de dus autis mès hòrtis, e de risers retenguts, en tot demorar era reaccion. Suspens ! Mes aquesta que's precisa altalèu ! Eths contravents que's desòbren, e un còp de fusilh qu'esquicha eth escur, amb ua longa flama roja ! Un pet violent qu'ompleish era net ! Just de còsta Peiròt, ua branca d'orma que ca, arrincada pera deflagracion.

Pas un mot. Cada un que cèrca un salut desesperth. Era paur que cambia de costath, que ganha eths mainatges fòronisats.

Renat que s'é replegath dijós eras lapinèras de fusta, bastidas aishús pilotís, costat sud, contra ua pareth dera bòrda.

Maurici que descampèc devèrs eth riu, a camas ajudatz-me, cercant dins eth timbalh escur ua fugida d'animal sauvatge tracat, esquichant-se en passant tota era harda que possedava, tant coma eras mans e 'ràs camas peras rominguèras e 'ràs tojacas.

Peiròt que s'é junt a Renat. Aqueth que l'i a arrapat ua cama en passant. E que's son sarradis totis dus dedens aqueth ratèr. Tampis per'audor, eth ishèrn pudent, eras tataranhas. Pas un mot entr'eris dus. Que cau dishar passar eth mau temps !

La pòrta que s'é desbarrada... Dedens era net, era longa siloeta de Gaston que's perfila, amenaçanta, eth fusilh bracath, prèst a tirar aishús n'impòrta que, volent arreglar sos comptes !

Dijós era lapinèra, Renat e Peiròt que s'acoconan, non gausant solament respirar... Pensatz : ara mendra alèrta que pòden recèber ua descarga de foc. Gaston que non badinarà cap !

Eths sèvis esclòps que petan aishús eras pèiras, que rasan a duas represas eths pès de Renat, prèst a còrfalhir's.

Un tresième còp Gaston que hè eth torn de casa, que s'arrèsta, escotant eth mendre bruth que li poiriá dar un indici dera presència d'aqueris galupians...

Mes tot qu'é calme, era Hilla que sembla desèrta. Eth bruth deths passes que sona encara un pauc aishús pavath dera bòrda, pueish era pòrta que's barra.

Sapiatz qu'é plan après eth derrèr torn de Gaston qu'eths nostis dus acolitas gausèren parlar :

- Putèn ! Quina paur ! Que l'avem escapada bèra !

Aquí que tornèren a prene cama, e a riser. Après un long contorn, qu'arribèren a Sèrralonga, ont Maurici, contrariat, les demorava. Non vos disi cap s'en quin estat se presentèren a casa, pudentis a non poder mès !

Magnificada pera memòria, era istoèra deth martereth de Gaston qu'a traversath eth temps, mes qu'òn la conda encara aths mainatges, que vòlen véser s'ont aquò se passèc. Mes, d'aquera maison que non demora cap mès que quauqua roina. Qu'é de mai hèr de s'èimagenar ara se quin eras causas èran organisadas.

Andriu Som (tradusit per Claudina)

Edicion

La Gramatica dels parlars occitans del Coserans de Jòrdi Ensergueix es sortida. Una edicion nòva revista e corregida. 110 paginas. En venda a l'Espaci occitan al prètz de 13€.

Reflexions a l'entorn de dos articles de *La Dépêche du Midi*

A la fin de l'annada 2019, los legeires de *La Dépêche du Midi* que s'interèssan seriá pas qu'un bocinon a l'occitan foguèron confrontats a exactament una setmana de distància a dos articles que lor lectura me donèt dos sentiments totalament opausats e que nos remembran la trista realitat de la nòstra situacion. Pr'amor que la realitat tala que la daissam progressar es pas en favor nòstra, e se'n manca.

Lo 25 de decembre, èra Nadal pels que festejan aquel moment de l'annada. *La Dépêche du Midi* publicava dins una plena pagina, plan vesedaira, un conte en occitan, illustrat en colors amb una brava traduccion en francés, malgrat tot. Se veire que la comprension de la lenga nòstra passa d'ara enlà per una revirada en francés pòt pas satisfar lo qu'es estacat a la lenga, per contra cal salutar l'iniciativa de *La Dépêche* qu'es plan rar qu'ajam, a la nòstra disposicion, tant d'espaci - e a una bona plaça - dins la premsa quotidiana.

Mas una setmana abans, lo 18 de decembre, èra pas la meteissa musica que se jogava. A la pagina de Pàmias del meteis quotidian, i legissiam un article illustrat amb una bandièra occitana tenguda per doas personas. E nos i explicavan que l'ensenhament de l'occitan es a se morir - tant val dire a crebar - al licèu *Pirène* de Pàmias. De reforma en reforma successiva e per en causa d'una politica de l'establiment ça'm par gaire favorabla a l'occitan, es tot un movement de mai de 40 ans qu'es a mand de s'acabar. E per ieu, tot lo drama de la nòstra lenga mespresada es resumit aici. A ieu, me tòca doblament, tanplan triplament.

Primièr, segur que tot çò que concernís la lenga nòstra me tòca e veire lo sieu ensenhament desaparéisser es per ieu un drama, ont que siá. Mas, tanben, a Pàmias i nasquèri e i estudièri entrò lo licèu, justament, aquel meteis licèu que cambièt dos o tres còps de noms mentretant. Enfin, i a una rason encara mai personala. Se tròba qu'en 1991, foguèri nomenat al Licèu de Pàmias per prene en carga l'ensenhament de l'occitan que lo Rectorat de Tolosa vení d'i implantar las primièras oras oficialas (un mièg pòste consacrat a l'occitan), çò que voliá dire un ensenhament organizat. Èra pas lo començament de l'ensenhament de l'occitan al licèu que, dempuèi bèl brieu, Enric Eychenne dit Camaròt (que ne saludi la memòria e l'òbra) aviá creat un ensenhament plan seguit. Foguèt puèi rejunh per Jean-Pierre Boussieux, tanben professor d'istòria-geografia coma el, e Marie-Geneviève Dagain, professora d'espanhòl. A totes tres assegurèron l'ensenhament de l'occitan en opcion e lenga viva dins las annadas 1980.

Quand arribèri, en 1991, èran mai d'un centenat d'escolans que seguían l'ensenhament de l'occitan (en 1991-92 o en 1992-93, globalament èran 14 % del total que prenián occitan; a l'entorn de 25 % dels escolans de Terminala), una chifra qu'es pas de creire, uèi... Trenta ans puèi son pas que dos... M'arraca de veire cossí aqueste ensenhament foguèt sacrificat. Un ensenhament que se la nòstra situacion èra normala, seriá obligatòri que totes los escolans de la mairala al licèu seguirían, sens se pausar de questions... Mas la nòstra situacion es pas normala e, personalament, me soi pas jamai resignat a creire o far creire lo contrari. Sabi pas se, entre totes, o farem tot, per reprene una expression que fa miranda. Çò que sabi es que podèm pas demorar boca badanta davant una tala injustícia. Per l'IEO, es prètzfait de cada instant.

2020 se duèrp; 100 ans a naissiá, en Roèrgue, Joan Bodon, lo que venguèt aquel grand escrivan partit abans ora. Çò disiá, el, que la nòstra lenga val ben una catedrala. Ieu, ai totjorn considerat que la nòstra lenga valí plan mai qu'una catedrala, coma totes las lengas tanben.

Escrivent aqueste tèxt, lo 2 de genièr de 2020, legissi dins lo quotidian occitan en linha *Jornalet* del jorn, aquesta reflexion de Laurenc Revest sus l'etern (re)començar que nos i sèm acarats, dins las causas occitanas: "E gaire de causas avançan. Solament los que conoissèm ja, e just un pauc, e encara. Totjorn dependent de las personas e jamai segur de la perenizacion un còup los ancians partits. Aver l'impression de tot dever totjorn tornar bastir qu'a cada generacion se prefonde. Mas en fàcia, l'empèri ganha mai sempre. Compressa e escafa. Escriu la règla. La vertat. (<https://opinion.jornalet.com/laurenc-revest/blog/2977/occitanitat-estonanta>). Tròbi que, amb l'optimisme necessari, resumís plan la nòstra situacion. E, pr'aquò, res nos farà pas renonciar. Res ni degun, almens tant qu'aurem un alen de vida.

Patrici Pojada

